

“Això sembla el guió d’una pel·lícula!”

D'on us neix l'interès pels Borja?

—D'entrada, he de dir que jo vaig venir aquí sense saber que els Borja no eren italians. Ben mirat, no en sabia gairebé res, llevat del que en coneix un italià mitjà: verins, assassinats, llegenda negra..., i Lucrècia, sobretot, que ha estat el personatge amb més projecció internacional (ja saps: Donizetti i etcètera). Fins que, per casualitat, vaig llegir el llibre de Vázquez Montalbán *O César o nada*. I em vaig dir: això sembla el guió d'una pel·lícula! I resulta que, efectivament, ho era, cosa que vaig descobrir uns quants anys després (ara puc dir amb orgull que en tinc una còpia, d'aquell guió): havia de ser una sèrie, després es va reduir a minisèrie, al final tampoc no es va fer, i Manolo, per recuperar tot el treball de documentació, va publicar un llibre. Em va fascinar.

—**I aleshores...**

—Per pura curiositat vaig començar a documentar-me una mica més i vaig descobrir una altra gran cosa: que molts dels llibres que fan referència a la història dels Borja són d'autors quasi contemporanis: la impremta va néixer poc després i va possibilitar que es reduís l'alteració en les còpies i que se'n multipliquessin els exemplars. Així doncs, una mica pel gust per la història —i per aquella història—, una mica pel gust de tenir entre mans llibres de feia segles, vaig començar a cultivar una bibliografia borgiana. De moment he detectat uns 400 llibres —sé que en són molts més, val a dir—, dels quals puc dir que en tinc uns... 400.

—**Que no està gens malament.**

—No... Evidentment, no els he llegits tots, però sí que els consulto i m'he pogut assabentar del fet que moltíssimes de les qüestions que semblen sortides del bolígraf d'un guionista són, en realitat, fets documentats històricament.

—**També hi havia interessos diversos a l'hora d'escriure, però.**

—És clar, però les anècdotes no són fruit de la invenció d'avui. Si són fal-

Maurizio Carlotti va arribar, amb Berlusconi, a Tele 5. Ara és conseller delegat d'Antena 3, cadena responsable de 'Los Borgia', un retrat en superproducció de la seva passió per la famosa nissaga.

ses, estan escrites en l'època de la sospita.

—**Vés i desmenteix un rumor de 500 anys!**

—Sí... Als Borja, els passa sobretot que, vint anys després, Martí Luter publica les seves tesis, comença la Reforma i, per intentar resoldre la situació i respondre les acusacions de decadència,

li carreguen tot el mort a Alexandre VI. I això que moltes de les acusacions contra ell eren comunes als pontífexs anteriors i posteriors (tanmateix, ningú no ha criticat mai Sixt IV perquè tenia fills, per exemple). Però així es pretén fer creure que no ha estat un problema general, sinó del Borja. Per tant, el desterren: ell i el seu oncle són els únics papes que no estan enterrats al Vaticà (i ja em diràs què dintre té a veure Calixt III amb els suposats vicis d'Alexandre). I es pretén així ocultar la història del projecte d'un home que ha estat al centre de la política vaticana, amb un vigor i un vitalisme i una intel·ligència superiors (és que la història del papat coneix figures d'una debilitat vulgar...!). No ho sé..., jo no sóc molt d'Església i no m'hi voldria posar, però crec que amb 500 anys de distància ara no estaria malament que aquests dos papes tornessin a descansar allà on són tots els successors de Pere.

—**I ara, amb el film, tanqueu el cercle. Quina sensació teniu?**

—Jo no n'he vist el muntatge definitiu. M'espero a l'estrena, per a les sensacions. He de dir, d'altra banda, que a part de tenir la passió i d'haver autoritzat la inversió econòmica, la pel·lícula l'ha feta el director, com ha de ser.

—**I no és un documental.**

—Sí: cal dir-ho per no tenir un *casus* acadèmic: això és una pel·lícula. L'objectiu és que milions de persones vagin a veure-la. No pretén aclarir punts debatuts o qüestionats historiogràficament, sinó que la gent es diverteixi i conegui una mica els personatges, sabent que el que veurà no és invenció d'avui sinó fets que fa 500 anys es deia que van succeir.

—**Aquest film se sumarà a la llegenda negra?**

—Em sembla que a la pel·lícula queda clara la fortalesa del disseny polític d'Alexandre Borja i la manera com va utilitzar els seus fills com a instruments —conscients o inconscients— de la seva política. També s'hi veu, evidentment, que hi havia una fortalesa física, carnal, passional, una enorme vigoria que s'expressava de totes les maneres imaginables. Que hi ha violència? Però és que, en aquell temps, a Roma hi havia cinquanta assassinats cada dia!

—**Es contextualitza, per tant.**

—És que fets que avui ens semblen particularment pertorbadors, com ara que el pare assistís a la consumació del

matrimoni, eren normals: calia prendre nota que, efectivament, s'havia complert el que calia complir. Però s'ha d'encaixar tot en el context general. Lucrecia, per exemple, surt a la pel·lícula en la versió més acreditada històricament.

—No ens la presenteu com a incestuosa enverinadora, per tant...

—No. En la meua opinió, ni va enverinar ni es va tacar de les execrabilitats que li han imputat. Però és que un home amb el gran projecte polític d'Alexandre VI, precursor de la unitat d'Itàlia, que tenia com a artistes Pinturicchio i Miquel Àngel; com a enginyer militar, Leonardo Vinci; com a hagiògraf, Maquia-

vel..., tampoc no podia ser aquesta pesta de persona que han pintat.

—Per què ens sedueixen tant, aquests personatges?

—Potser perquè en un termini de cinquanta anys que jo considero el més destacat de la història moderna —quan hi ha els reis Catòlics, Amèrica, la impremta, la navegació transoceànica, Luter, el Renaixement...—, la figura més important és, probablement, Alexandre VI: ell es col·loca al mig de tots els creuaments.

—Potser hi haurà qui se sobti del vostre entusiasme borgià, sent italià...

—És que el Borja enganxa, encara que jo sigui venecià i que la nostra història

toqui de trascantó la del papat. Tampoc no en vam ser enemics acèrrims, val a dir...

—És que, pel que fa als venecians, mai no acabava de quedar clar...

—...Amb qui estàvem [i riu, entre els mots]. No hi vam estar en contra, però també és cert que la família Orsini —enemics dels Borja— va tenir aixopluc a Venècia...

—Alguns dels elaboradors o escampadors de la llegenda negra eren venecians (l'ambaixador a Roma, algun cronista...).

—No hi estic d'acord. Els ambaixadors aleshores escrivien dues o tres o quatre notes cada dia: ho apuntaven tot, inclosos els fets més insignificants! Al capdavant, no crec que el projecte del papa arribés mai a preveure la incorporació del domini de la Sereníssima República de Venècia. El seu projecte diguem que era la reunificació de la Itàlia central, passar comptes amb els Medici, aliar-se amb francesos i aragonesos segons el cas... Però el nord-est d'Itàlia, on Venècia tenia un poder important estès a l'Adriàtic, no entrava en els seus plans. I no oblidem que Venècia va ser probablement la potència italiana més gran de començament del segle XV.

—Ho dieu amb orgull.

—La història de Venècia és un altre camp al qual algun dia em dedicaré, perquè no es coneix suficientment. I va fer una aportació extremadament original a la construcció del sistema de dret públic, que jo situaria només per darrere del dret romà: el dret públic que es forja en la història de Venècia especialment per tutelar que ningú no es pugui aprofitar de la debilitat del sistema per convertir una república en una *signoria* és especialment apreciable. [I hi afegeix, després d'una pausa:] A més de tot això, treballa, eh?

—Però deueu dedicar poques hores a dormir, no?

—Quan una cosa t'apassiona... A més, no ho faig per això, és clar, però ara podria dir amb una certa mala llet que no està de més que es pugui per una vegada demostrar que els que ens ocupem de la televisió també tenim llibres, interessos, aprofundim en conceptes, escoltem música clàssica...

—Una pirueta en el temps: alguna similitud entre la Roma dels Borja i l'actual món de la televisió?

—Ningú, a la televisió, no té projectes tan ambiciosos com els d'Alexandre VI. Ni estem disposats a arribar a mesures tan radicals.

—**I com evita el conseller delegat d'Antena 3 embriagar-se de poder?**

—Aquest és un problema que es planteja sobretot quan un ho fa per primera vegada, que gairebé sempre és l'única vegada, perquè es tracta d'un treball on repetir encàrrec és molt improbable. Per tant, quan et veus per primera i probablement única vegada en una situació de poder, la temptació d'utilitzar-lo és forta. Però si surts d'una experiència i no t'has cremat, i et toca tornar a l'arena —dues o tres vegades, com de fet m'ha tocat a mi—, ja et coneixes la tenebrosa atracció d'un món on hi ha un munt de diners, poder polític, noies meravelloses..., i tot això.

—**I la resistiu.**

—Tampoc no cal ser excepcional per fer-ho, eh? És qüestió de seguir alguna consigna bàsica: no robar, una pura educació, un mínim d'ètica. Et diré una cosa: no fa falta ser especialment malparit per caure en aquesta temptació. De fet, succeeix exactament a l'inrevés: si no vols caure-hi, com que hi estaràs sotmès constantment, has de posar-te en condicions que facin que ni tan sols es produeixi, la temptació. És una qüestió de mètode de treball.

Amb el poder polític, a més, he tingut l'avantatge que, sent italià, al principi era difícil per a qualsevol prendre's gaire confiança amb mi, perquè hi havia un problema de comunicació, d'idioma. I aquest fet m'ha donat un avantatge temporal que s'ha consolidat. Això de la faràndula no m'interessa. És una mica per caràcter i perquè..., és que sóc una persona fidel.

—**Com vau entrar en el món de la televisió?**

—Jo venia de publicitat. I això explica per què he tingut èxit: els màxims directius de la televisió privada poden ser periodistes —i han fracassat rotundament—, del món de la producció —i llevat de Paolo Vasile no en conec cap altre que hagi triomfat— o d'un camp que et dona un avantatge estrepitos perquè coneixes perfectament el mecanisme de la finalitat última de tot això: i tot això es fa per vendre publicitat.

Núria Cadenes

Durant el sopar dels Octubre de 1994, a València, es va escenificar l'acord per impulsar la sèrie. A la imatge, Joan Granados, director de la CCRTV, la ministra de Cultura Carme Alborch i el director general de RTVE, Jordi Garcia Candau.

La sèrie dels Borja que no volgué fer TV3

Hi hagué una oportunitat de posar fi a la llegenda negra. TVE, TV3 i Canal 9 estudiaren l'opció de patrocinar una versió nova de la vida dels Borja, però una cadena abandonà el projecte. Sabeu quina? TV3.

No han estat poques les ocasions en què la vida de la família Borja ha pogut esdevenir una pel·lícula. L'interès despertat per aquesta nissaga valenciana i per la seua llegenda negra ha arribat al cinema en diverses ocasions i amb desigual fortuna. També hi ha hagut projectes que finalment no han arribat enlloc, com ara el

que a començament dels anys noranta va emprendre un grup de professionals del Principat. Un dels seus impulsors, Jordi Balló, ens explica la història d'una iniciativa frustrada.

Visió autòctona. "Això va ser una idea de fer una 'minisèrie' sobre el Borja perquè consideràvem que la seva història havia estat molt utilitzada en la ficció universal. Ho plantejàvem com una doble reivindicació; d'una banda, per fer notar que, en si mateix, l'argument dels Borja és un argument universal, i d'una altra, per plantejar un punt de vista genuí sobre la història de la nissaga, que era diferent dels punts de vista que s'havien mostrat fins a aquell moment", conta Balló.

Fins aleshores, la visió ("italiana", en diu Balló) dels Borja era la d'uns usurpadors, o la d'uns perversos corruptes, que era el que es mostrava a la sèrie que va fer la BBC ("probablement la pitjor sèrie de la història de la BBC", afirma).

"Jo em vaig posar en contacte amb la gent d'Ovídeo TV —l'impulsor de la qual era Toni Camín— i vam començar a